

بہری پراسپاردنا موحہ ممہدی و نیشانیں نامادہ کرنا وی

بہرہہ شکر
نہرگان محمد

مزگہفت

www.mzgaft.com

بہری پراسپاردنا موحہ ممہدی صلی اللہ علیہ وسلم
و نیشانین تامادہ کرنا وی

بہرہ فکرن

نہرکان محمد

مزگہ فت

www.mzgaft.com

بهره‌فكرن: ئه ركان محمد

ديزايينا ناقه پروكس و بهرگس: سايتي مزگه فت

ژ بهره مين: سايتي مزگه فت www.mzgaft.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ب نائی خودای پر دلوقانای دلوقانکار، په سن هه می یین خودی نه، خودانی هه می جیهانان، ئەوی ئەرد و ئەسمانا رادگریت، ئەوی هه می چیکرییین خۆب ریقه دبهت، ئەز شه هده ددهم ژ بلی خودی چ خودی یین دروست نینن، یی بتنی یه چ شریک و هه قکار و هاریکار نینن. ئەز شه هده ددهم هندی موحه ممه ده - به نییی وی و قاصدی وی - سه روکی یین به راهیی یه و چیتری یین دووماهییی یه و پیشه وایی ئوممه تا خۆ یه ئەوا رۆژا قیامه تی دهیت و سه روچاڤ و دهست و پیین وان د روون و سپی، سه له واتین خودی ل وی بن و مروقین وی یین پاقر و جیگرین وی یین ل سه ر ریکا دروست و هه قالین وی هه مییا، سه لامین خودی ب دروستی ل وان بن هه تا رۆژا قیامه تی رۆژا جزادانا ل سه ر کریارا.

پشتی قی یا مه گوئی: ب ئانه هییا خودی د قان چه ند به رپه ریین کورت و کیم دا ئەم دی دیتنا خوانده قانی ل سه ر قوناغا به ری راسپاردنا پیغه مبه ری گوهورین ژ دیتنه کا بی مفا و بکیتر تشته کی

نه هیت بۆ قوناغه کا گرنگ، قوناغه کا هند گرنگ کو بۆ خوانده قانی
دیار بکهین ئەو نه شیت دروست د قورئان و فەر موودئ بگه هیت
ئەگەر ئەو د قئ قوناغئ دا یئ شارەزا نه بیت، و یا دویر نینه هەر
ئەقە بیت (نه زانینا وی ب گرنگیا قئ قوناغئ) ئیکا هند ژ وی
چیکر بیت ئەو د قئ قوناغئ دا یئ نه زان بیت و هه تا ئەگەر هات
و بۆ ئەوی دهرفت چیبوو بخوینیت ژئ ئەو ژ بهر دیتنا خو بۆ
قوناغئ و کریت دیتنا وی چ ل سەر نه خوینیت، لی ب ئانه هییا
خودئ ئەف دیتنه ب خواندنا قان پهران دئ هیته گوهورین، و د
چەند پەرین دەستپیکئ دا ئەم دئ به حسا ژینا پیغه مبهری بهری
راسپاردنا وی و پرویدانین خودئ ئیخستینه د خزمه تا وی دا و
سه لماندنا حه قییا ل دهف وی هه ی کهین، ژ خودایئ مه زن
دخوازین ئەقئ ب مه بگه هیینه هه وه.

۱. - محرم - ۱۴۴۵

ئەرکان محمد

نیشانین پیغمبره کس نوى

وهكى ژ هندهك زانايين ژياننامى دهيتته هه گوهاستن كو كوما
زانايان ههمى يى ل سهر هندى كوم بوين كو پيغمبر ﷺ يى ل
سالا فيلى ژ دايك بووى، و زانا يى ل سهر هندى راوستاين كا ئايا
رويدانا سالا فيلى و ژدايكبوونا پيغمبرى ﷺ گريدانهك پيگه
ههيه يان رويدانهكه ژ نيشكه كيگه هوسا يا چيبوى؟!

زانايان ئهف رويدانه وهسا نه ديتيه كو ژ نيشكه كيگه يا رويداي
و چ گريدان ب وي هه نينه يا پشتى وي هاتى، بهلكو ئه و ب
باوهرى نه ههر تشتهكى چيببىت خودى حيكمه تهك پي ههيه، و
ژدايكبوونا پيغمبرى ﷺ د سالا فيلى دا رويدانهكا هه زكرييه ژ
لايى خودى ﷺ هه، و گهلهك رومان ژى دچن، و ژوان ژى:

ئيمامى ماوهردى - رازيبوونا خودى لى بيت- دييژيت:
(قوره شيبان چ رهفتار و باشييين وهسا ل دهف نه بون كو ئهف
رويدانا فيلى ژ بهر وان چى ببت و ئه و بهينه پاراستن، ئه و نه
ئه هلى پهرتووكى بون، ئه و كارى ئه وان دكر ئيك ژ دووان بوو، يان

په يکه په ريس بون، يان ژى ته و بوون بين (ئه وټان)⁽¹⁾ دپه رستن، به لى دهما خودى قيايى پيغه مبهري ﷺ و ئيسلامى قريکه تن ته ف رويدانه ئيخسته د خزمه تا وى دا، ههروه سان مه زنکر نه ک بوو بو که عبى).

و ئبن ته يميه - رازي بونا خودى لى بيت- د بيژيت: (سالا ژ دايک بوونا پيغه مبهري ﷺ جيرانين که عبى موشرک بوون و (وه ټه ن) ي بوون، و دينى نه صارا (فلا) ژيى وان چيتر بوو، و ژقى چه ندى خه لکى هه ميى زانى ته و رويدانا گه لک که س ل سهر ديده ټان و ب چاڅين خو ديتين نه ژبه ر جيرانين که عبى بين وى دهمى بوو، به لکو ژبه ر که عبى بوو، يان ژبه ر پيغه مبهري بوو ﷺ کو د وان سالان دا ل وى جهى ژدايک بوو، يان ژبه ر هه ردوو ته گه ران بوو، و ژبه ر کيشک ژ وان بيت ته ټه ئيک ژ نيشانين پيغه مبه رينبيا پيغه مبهري يه ﷺ).

(1) ئه وټان: هه مى تشته که کو به يته په رستن ژبلى خودى (مروف، گيانه وهر، په يکه ر، رووه ک...)

و ئبن كه ئير - رازيبوونا خودى لى بيت - دبيژيت: (قى رويدانى چاقين خه لكى جزيرا عه رب بو مه ككه هى و كه عبي كيشان، سه رنجا وان هه مييان بو هندى كيشا كو قى جهى هه نى بهايه كى مه زن يى هه ي، و ژبه ركو وى ده مى خه لكى مه ككه هى په رستنا په يكه ر و گيانداران دكر، و گه لك نه فه كيشا پشتى قى چه ندى پيغه مبه ركه هات و گازيبا خو ږاگه هاند و خه لك گازى كره دينه كى كو به رى وان دده ته ئيكتا په رستنا خودى، هاته زانين كو ئه و رويدانا مه زن ئاگه هدارى و هشيار كرنه ك بوو بو قى گازيبى).

و ژ مه زنترين نيشانان ئه وه وه كى د قورئانى دا ده يته فه گوهاستن كو ئامازه و مزگينى ب هاتنا قى پيغه مبه رى ﷺ د په رتووكين خودانين په رتووكين ئاسمانى دا هاتبوون، و ئه هلى په رتووكى دزانى كو ئه و ژناف وان نا دمر كه ئيت، ژبه ر هندى ئه گه ر تو بزقريبه رويدانا هيره قلى دگه ل ئه بوو سوفيبانى دى بينى ل دوماهيبى هيره قلى يا گو تيبه ئه بوو سوفيبانى: (من دزانى ئه و ژمه نابيت، به لى من نه دزانى و هزر نه دكر دى دناف وه دا بيت).

ئەقە ئەو نیشان بون یین زانال سەر راوستاین کو د بازنەیا مەزن
یا ئاگەھدارکرنا هاتنا پیغەمبەری ﷺ دا رویدان، و ھەر وەسا
بازنەیا بچویک ژێ نیشانین هاتنا پیغەمبەرەکی نی یا کیم
رویدان نینە:

ئەگەر ئەم سەرنجی بەدینە وان تشتان یین دگەل پیغەمبەری ﷺ
بخۆ چیبوین دئ بینین گەلەک تشتین مەرەم پی یین دگەل
رویداین، ژوان ژێ دەما پرسیارا روژیگرتنا پوژا دوشەمبی ژ وی
هاتیپە کرن وی گۆت: "ئەو پوژەکە ئەز تیدا ژدایک بویم، و ئەز تیدا
هاتیپە پاسپاردن، ئانکو وەحی بو من هاتیپە خوار".⁽¹⁾ ئەقە نە
ھندەک کارین ب صودفە چیبووی نە، بەلکو خودایی ئەرد و
ئەسمانان ﷻ مەرەمەک پی ھەپە. ھەر وەسان فەرموودەپەک کو ب
چەند شیوہپەکا هاتیپە قەگواستن، ئامینایا کچا وەھبی کو
دبیتە دەیکا پیغەمبەری ﷺ بەری ژ دایکبوونا موخەممەدی ﷺ
خونەک دیتبوو کو وی ددیت روناھییەک ژ وی دەر دکەت (ئانکو
ل شوینا زارویەکی پوناھییەک مەزن ژ وی دەر دکەت) قەصرین

(1) صحیح مسلم 1162.

شامی ژبهر روهن دبون. ⁽¹⁾ و ئه‌فه بۆ مه دیار دکهت کو خودی ﷺ
هندهک نیشان یین د بازنه‌یه‌کا مه‌زن دا کو هه‌می خه‌لکی ددیت و
بازنه‌یه‌کا بچویک دا یا گریډای وی ب خۆ یان هندهک مروّقین
نیزیکی وی کو نیشان بوون بۆ هاتنا پیغه‌مبه‌ری ﷺ یین داینه
دیار کرن.

باشه ئه‌م دئی چ ژ ئی چه‌ندی وهرگرین؟

ئه‌وا موسلمان و ب تایبتهت چاکه‌ر ژ ئی وهردگرین ئه‌وه کو
خودی بۆ کارین مه‌زن ئاماده‌کارییان دکهت، و ئاماده‌کارییا ژ
هه‌میان مه‌زنتر ل خودانی وی کاری دکهت، و یا ئه‌م گه‌له‌ک
جاران دخوینین ئه‌وه کو خودی پیغه‌مبه‌ری خۆ ﷺ یی
ئاماده‌کری به‌ری راسپاردنی، دا ئه‌و هه‌داری بکیثیت ل سه‌ر
نه‌خوشیین ده‌ینه ریکا وی، و دبیت گه‌له‌ک جاران هندهک رویدان
رویدابن مروّف نه‌شیت گریډانی دناقه‌را وی رویدانی و
ئاماده‌کرنی دا بکهت و بیژیت ئه‌فه ئاماده‌کرنه ژ ده‌ف خودی یه،

(1) صحیح الجامع 3451.

به لى يا راست و دروست ئه و ژ كارين ئاماده كرنى نه يين خودايى
مه زن ﷺ بو پيغه مبهرى خو و كارين وى بهر ئيگه دئينيت.

ژ نيشانين هدى كو پيغه مبهرى ﷺ يى دهيتنه ئاماده كرن بو
كاره كى مه زن: شه قكرنا سينگى وى بوو، دهما ئه و يى بچويك و ل
دهف حه ليمايا كچا سه عدى ⁽¹⁾ پيغه مبهرى ﷺ دگه ل زاروكان بوو
يارى دكرن، دوو فريشته ب سه ر شيويه يى مروقان هاتنه دهف وى
و ئه و دانا ئه ردى و سينگى وى شه ق كر و تشته ك ژى ئيناته ده ر،
و گوتنى: "ئه فه بارا شه يتانى يه ژته، و ئه و شيشته ب ئاڤا زم
و دووباره كره د سينگى پيغه مبهرى ﷺ دا". ⁽²⁾

ههروه سان د رپوايه ته كى دا دهيتنه فه گوهاستن ژ پيغه مبهرى ﷺ
گوته: "ئه ز بهر كه ي دنيا سم سلاف دكره من بهرى ئه ز بهيمه
راسپاردن ب پيغه مبهرى نيى، نوكه ئه ز دزانم كا بوچى سلاف
دكر". ⁽³⁾

(1) حه ليما ئه و ژنك بوو يا ب كارى خودانكرنا پيغه مبهرى ﷺ رابوى دهما ئه و يى بچويك

(2) صحيح مسلم 162.

(3) صحيح مسلم 2277.

و ژ مهزنترين وان نيشانان بو هندی بزانیڼ پيغه مبهري يې دهیته
ئاماده کړن بو کاره کي مهزن ئه وه کو ئه وي پاقژ و دویر بوو ژ
په رستنا وان تستان يين مله تي وي د په رستن.

به لي ئه فه رویدانه هه می نه بوونه ئه گه ری هندی کو هاتنا خوارا
وه حیي ل سهر پيغه مبهري ﷺ سڼک ببیت، راسته پيغه مبهري
ب څان نيشانان دزانی ئه وي يې دهیته ئاماده کړن، به لي څي
چهندي ئيکا هند ژ وي چينه کر ئه وي هيژ هه بیتن خو ل بهر
هاتنا خوارا وه حیي بگريت، ژ بهر کو ئه رویدانه کا گه له ک مهزن
بوو، پيغه مبهري ﷺ ژ بهر گرانی و مهزنييا وي نه راوستييا هه تا
گه هشتييه دهف خه دي جايي و گوتيي من ب نخيغه.

هنده ک ئه گه ريڼ گه له ک مهزن يين هه ين بهري پيغه مبهري نييا
پيغه مبهري ﷺ کو د بونه نيشان و ئه گه ر بو راستگوييا ئه وا ئه و
پي هاتييه راسپاردن، ئانکو هنده ک رویدان يان هنده ک ئه گه ر
هه بوون بهري وه حی بو پيغه مبهري بهیته خوار رویدابون يان
بنه جه ببون ب ئاگه هدارييا هه می خه لکی، و ده ما پيغه مبهري ﷺ
هاتييه راسپاردن ب گازييا ئيسلامی گه له ک جاران دا ئماژه ب وان

رویدانا هیته دان وهک نیشان بو وی راستییا ئه و دبیزیت، و ئه فا
هه نی د قورئانی ژی دا چه ند جاره کان ئامازه یا پی هاتییه دان،
وهک خودی ﷺ د بیژیت: {وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا
تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَأْرَتَابِ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾} [سورة العنكبوت: 48]
ئانکو: ژ موعجزه بیین ته بیین ئاشکه را - ئه ی پیغه مبه ر- ئه فه یه:
به ری ئه ف قورئانه بو ته بیته نه ته چه کیتاب خواندینه ونه ته
چه حرف ب دهستی خو نفیسینه، و ئه و قی چه ندی دزانن، و
ئه گه ر به ری وه حی بو ته بیته تو یی خوانده فا بای یان ته نفیسین
کریا هنگی بیین نه حه ق دا که فنه گومانی، ودا بیژن: وی ئه فه ژ
کیتابین به ری یا و مرگرتی.

ههروه سا دبیزیت: {وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشُّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ
وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾} [سورة يس: 69] ئانکو: و مه چه شعر نیشا
موحه ممه دی نه دایینه، و نه هیژای وییه ئه و شاعر بت، هه ما ئه فا
ئه و بو هه وه پی هاتی بیرئینانه که خودان عه قل بیرا خو پی
دئیننه فه، و قورئانه کا حوکم وشیره ت ئاشکه رایه.

و گه لهک نیشانیڼ دی کو گریډای ژینا پیغه مبهری بون دبوونه
ئه و ئه گهره بو باوهری ئینانا کافر و موشرکان به لئ وان چاڅین خو
لئ گرتن و دلین خو لئ رهق کرن، وهک:

❁ ئیمناهی و ئه مانه تا ل دهف پیغه مبهری ﷺ هه ی بهری
هنارتنا وی و پشتی هنارتنا وی و ناسناقی هینگی ل سهر
پیغه مبهری ﷺ کو (الأمین) بو.

❁ راستگوییا پیغه مبهری ﷺ : رویدانه کا هه ی کو نیشانه کا
مه زنه ل سهر راستگوییا پیغه مبهری ﷺ ، ئه و ژی رویدانا
نوژه نکرن و ئاڅا کرنا که عبی بوو، دهما وهسا چیبوی کو
پیغه مبهر ﷺ بویه ئه و ژیگرتی یی دادیی دناڅبه را وان
ئویجاخان دا دکهت ئه وین ب خیلاف چوین، و هه می ژ
پیغه مبهری درازی بوون، ئه څه نیشانا هندی یه بو مه دیار
دبت پیغه مبهر ﷺ جهی باوهریی بوو بو هه می که سان.

❁ ههروهسا ده می پیغه مبهر ﷺ ب سهر چیا یی صه فایئ که تی،
گرنگی دا وان سالوخته تین بهری راسپاردنا وی ئه وین ل دهف

وی ههین، و خه لکی مه ککه هی ل سهر دیده قان، و گۆت:
 "ئه گهر ئه ز بئژمه هه وه له شکه ره کی مه زن یی ل پشت قی
 چیا ی یی خو به ره ه ف کری و دی هیته شه ری هه وه، ئه ری
 هوی ن دی باوهر که ن؟" وان گۆت: به لی، مه ژ ته گو هلی نه بویه
 ب تنی راستی نه بیت.⁽¹⁾ و ئه ف گۆت نا وان کو ژ پیغه مبه ری
 ﷺ ره و گو هلی نه بویه نیشانه کا مه زن بوو بو وان کو ئه و
 باوهر یی پی بینن، به لی وان وه نه کر.

❁ خودان کرنا چه یوانی: د فهر مووده کی دا دهیته قه گوهاستن ژ
 پیغه مبه ری ﷺ وی گۆت: "نینه پیغه مبه ره ک ژ پیغه مبه ران
 هه بیت - سلاقی ن خودی ل سهر هه میان بن - ئیلاا چه یوان
 (په ز) یی ب خودان کری"، ئینا هه قالی ن وی گۆتن: و ته ژ ی
 ئه ی خوشتقییی خودی؟ وی گۆت: "به لی من ب به ران به ر بو
 خه لکی مه ککه هی شقانی دکر".⁽²⁾

(1) صحیح البخاری ۴۷۷۰

(2) صحیح البخاری 2262.

و دیسان ئەڤه به لگه یه ل سهر هندی کو خودی هه می هنارتییین
خۆ یین به رههف و ئاماده کرین، و ئەگەر ئەم بزقرینه زاناییین
ئوممهتیی و بهریی خۆ بدهینیی کا وان دهربارهیی حکمهتا
خودانکرنا پهزی چ گۆتییه، دی زانین کو ژ راستان ئاماده کرن یا د
قی کاری دا.

بۆ نموونه ئبن حه جر - رازیبونا خودی لی بیت - دهما ئەڤ
فهرمووده شروقه کری وی ئاماژه ب حکمهته کا خودی دا د قی
بابه تی دا، گۆت: (حیکمهت د ئیلهاما پیغه مبه ران دا بۆ خودانکرنا
حه یوانی بهری پیغه مبه رینییی بۆ هندی دزقریت کو ئەو وهک
مه شقه کی (راهینانه کی) بیت بۆ وان دا ئەو پشتی هینگی ب هه دار
و حکمهت سه ره ده رییی دگه ل ویی به پر سیاره تییی بکه ن یا
دکه فیه ته سه ر ملین وان ژ ئوممه تا وان، ژ بهر کو ئەگەر ئەو ب هه دار
بوون ل سه ر خودانکرنا حه یوانی و ئەو وان کوم بکه ن پشتی ئەو
ژیکفه دبن و ئەوان ژ جهه کی ببه نه جهه کی دی و دژمنی وان ژ
وان دویر بکه ن و وان بده نه پاش ژ دزیکه ر و خوره کیین وان، و
ههروه سان ئەو ب سروشتین حه یوانی یین جودا جودا زانا بون و

زانی هر ئیک سروشته که... وهتد. دئ ئەقا هەنئ بیتە
ئامادە کرنه کا گەلەک باش بۆ وان ئەو ئی چەندی دگەل ئوممه تا
خۆ بکاربینن و د سەرە دەرییا دگەل وان دا شارەزا بین).

شروقه کرنا فەر موودا پیغه مبهری ﷺ ب ئی شیوه ی ژ نمونه بیین
هه ره مه زنه بۆ مه دیار ببیت کو ئەگەر خودان هه قالینیا
ژینه نیگارا پیغه مبهری ﷺ بکهت و ب دروستاهی خۆ ب هیدایه تا
وی ب هیدایهت بینیت دئ تیگه هشتنه کا گەلەک مه زن ب دهست
خۆ فه ئینت.

و ههروه سا ئەف فەر مووده یه نیشانه که بۆ هندی کو ئەف
پیغه مبه ره (موحه ممه د) ﷺ ژوان هنارتیبیانه بیین بهری وی
خودی هنارتین و سه ره کانیا وان ئیکه، و ژیده ری ناما وی هه مان
ژیده ری ناما هنارتیبین بهری وی یه.

بہری پیغمبرینیا پیغمبرہری ﷺ

دبیت بو خواندہ قانی ژینہ نیگارا پیغمبرہری ﷺ ببتہ جہی
پرسیاری ئہری سہردہمی جاہلییہ تی یی بہری راسپاردنا
پیغمبرہری ﷺ گرنگہک ہہیہ بو تیگہ ہشتنا دینی و
(تہ شریع)⁽¹⁾ بوونا شریعہ تی ب شیوہیہ کی دروست؟

گہلہک ژ زانایین ژیاننامی ل سہر شی بابہ تی راوستیایینہ، و
گہلہک جارن نقیسہ ریئ مہ ئہ ف بابہ تہ ژ لایہ کی ب تنی فہ
ومردگرن، ئہ و ژی ژ لایئ نیشانیئ ہنارتنا پیغمبرہری کی نوی فہ،
یان ژ لایئ ہندی فہ کو پیغمبرہری ﷺ نہ کہفت بوو دبوتپہ ریسییا
مللہ تی خو دا.

بہلی ئہ گہر ئہم ب شیوہیہ کی بہر فرہتر بہری خو بدہینی دی
بینین گہلہک رویدان ہہ نہ د جاہلییہ تی دا رویداین، یان ہندہک
کار و رہوشت و تیتال ہہ بوینہ بہری راسپاردنا پیغمبرہری ﷺ
کو دبوونہ ئہ گہر پشتی پیغمبرہری ﷺ ہاتیبہ راسپاردن و ہاتنا

(1) تہ شریع: دانان یان دامہ زراندا ناسا و بنہ مایانہ.

ئىسلامى و تەشرىع بوونا شرىعەتى تىگەھشتنا مە بو وان گۆتن و
كاران پوهنتر لى بكت، ئەگەر ئەم بەرفرەتر بەرى خو بدەينه قى
قوناغى و بخوينين، ئەقە دى بتە ئەگەرى ھندى قى قوناغى
بتنى د وى چەندى دا بەرتەنگ نەكەين كو ئەو رويدانە يىن
رويداي نەوین رويداي ن و چ گرنگىيە كا مەزن نينە ژ لايى حەزكنا
خودى و ئامادەكارىيا وى قە، وەكى بەرگى يا ژ كەعبى ھاتىيە
كرن، يان دى ھىنگى بىرا خو ل قى قوناغى ئىنين دەما مە دقئىت
ئامازى بدەينه ھندى كو پىغەمبەر ﷺ نە كەفتىيە د وى شرک و
بوتپەرئىسىيى دا يا قورەيش و عەرەبىن دى كەتىنە تىدا.

ھندەك بابەتىن دى يىن ھەين يا پىدقئىيە ئامازە پى بەھتە دان،
ژبەرکو گەلەك جارن ئەف بابەتە و رويدانە ھارىكارىيى دكەن كو
مروڤ د ھندەك ئايەتىن قورئانى بگەھىت ب تىگەھشتنا باشتەر
پشتى ئەو دزانىت كانى بەرى ھاتنا ئىسلامى ل سەر دەمى
جاھلىيەتى چ رويدادا.

بو نمونه: گوتنا خودی ﷺ د قورئانی دا: {إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا...} {سورة البقرة: 158} ئانکو: هندی صه فا ومهروهه - وئو دو گرین بچویکن ل نیژیکی که عبی ل لایی روژهلای- ژ رینیشانیین ئاشکه رانه یین دینی خودی، یین کو عه بدینییا خودی ب هاتن وچوونا د ناقبه ری دا دئیته کرن. قیجا هه چییی بو حه جی یان عومری قه ستا که عبی بکه ت، چو گونه ه- وته نگافی ل سهر وی نینه ئه گهر ئو د ناقبه ری دا بییت و بچیت...

دهما هندهک تابعییان ئه ف ئایه ته خواندی بو وان ئاریشه د تیگه هتشنا وی یا دروست دا چیبوو، ل قیره بوچی خودی نه د گوت: {فَلْيَطَّوَّفْ بِهِمَا - بلا ل دور وی بزقرن} به لکو گوت: {فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا - چ گونه ه ل سهر وی نینه یی ل دور بزقرت} دهما بو تابعیان ئه فه بوییه ئاریشه عوروه یی کوری زوبه یری چو دهف عائییشایی - رازیبونا خودی لی بیت- و ئه ف چهنده گوتی، ئینا عائییشایی بو وان شروهه کر کو زقرینا ل دور که عبی ئیک بو ژ رهوشت و تیتالیین موشرک و کافران ل سهر ده می

جاهلییہ تی، بہ لئی دہما ئیسلام ہاتی و ئہ نصاریٰ موسلمان بوین
 ئہ وان پرسیارا پیغہ مہبری ﷺ کر کا ئہ ول دور کہ عبیٰ بزقرن یان
 نہ، ژ بہرکو وان شہرم دکر کارہ کی بکہن بہری موسلمان بوونا خو
 وان دکر، ئینا خودی ﷺ ئہ ف ئایہ تہ ئینا خوار و گوت: چ ل سہر
 ہوہ نینہ ئہ گہر ہوین طہ وافی بکہن.⁽¹⁾ و ئہ ف چہ ندا عائیشای
 بو وان گوتی و ئہ و ب رہوش و کاری بہری ئیسلامی زانا بوین، بو
 وان تیگہ ہشتنا تمام یا فی ئایہ تی دا دیار کرن.

یان گوتنا خودی: {لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ...
 [سورة البقرة: 198] ئانکو: چ گونہ ہل سہر ہوہ نینہ ئہ گہر
 ہوین ل پوژین حہ جی داخوازا مفاہی ب ریکا بازگانیبہ کی ژ
 خودایی خو بکہن.

ئبن عہباس دبیزیت: (خہلکی د سہردہمی جاہلییہ تی دا د
 بازارین (ذو المجاز) و (عوکاظ) بازگانہ دکر، فیجا دہما ئیسلام

(1) صحیح البخاری 1643.

هاتی موسلمان ژ هندی ترسیان ئەو بازرگانیی بکەن و یا حەرام
بیت، ئینا خودی ئەف ئایەتە ئینا خوار).⁽¹⁾

ئەفە دوو نمونە نە ژ چەندین نمونەیی دی یین ب قی شیوهی
کو بو مه دیار دکەتن قوناغا بەری پاسپاردنا پیغەمبەری ﷺ یا
گرنگە بو دروست تیگەهشتن و زانینا ئەگەرئ هاتنا خوارا ئایەتان،
لەوما یا پیددقییە ئەم لی بزقرین و وان رەوشت و تیتالین دناف
موشرکان دا هەین بخوینین و بزانیان، دا بو مه دیار ببت کا
جیوازی ئیسلامی دگەل بەری وی چەندە، دەما ئیسلام هاتی چ
تشت راستفەکرێه و شریعتی کارئ موسلمانئ چاوال بەر سئک
کرێه و ئەو ژ چ تاریاتی و نەزانینی دەرئخستینە.

ئانکو ل دویف زانینا تە بو وی جاهلیەت و تاریاتییا بەری
ئیسلامی مرؤف تیدا و پاش زانین و خواندنا تە بو ئیسلامی و ئەوا
ئەو پی هاتی ژ ئەحکام و شریعتی دی بوتە جیوازی و بهایی
ئیسلامی دیار بت ل سەر مرؤقایەتییی. و ئەگەر ئەم ئاخفتنا
صەحابییەکی ل سەر قی چەندی بکەینە بەلگە دی یا موغیرە ی

(1) صحیح البخاری 2050.

بیت، دبیزیت: (دهما ئەم د ئەردی دژمنی دا لەشکەری کيسرای ب
چل هزار لەشکەری دەرکەفتن دا ل بەرانبەر مە براوەستن، ئینا
ئیک رابوو بو هندی ئەو مە د ئیک بگەهینیت (ئانکو بو وەرگیر
دناقبەرا وان دا)، گوٓت: بلا ئیک ژوان دگەل من باخفیت. ئینا
موغیرە ی گوٓت: تو بیژە کا تە چ دفتیت. ئینا وی گوٓت: هوین کینە؟
موغیرە ی گوٓت: ئەم ژ عەرەبانین، ئەم د ناڤ نەخوشی و
تەنگاڤیبین مەزن دا بوین، مە پیستی خو ژ برساتیبی دمیژا، ل
بەر مە میبین گیانەوہرا وەک جلاکان بون، و مە داروبەر دپەرستن،
و وی دەما ئەم د قی تاریاتیبی دا خودی پیغەمبەرەک ژ مە بو مە
قریکر کو ئەم دەیک و بابین وی دنیاسین، ہندیکە ئەڤ
پیغەمبەرە یە فەرمان یا ل مە کری ئەم شەری ہەوہ بکەین ہەتا
ہوین پەرستنا خودایی ب تنی دکەن، و وی ژ پەياما خودایی خو
گوٓتیہ مە: ہەر کەسی بہیتە کوشتن ژ مە د بەہشتەکی و
نیعمەتەکی دا یە کو وەکی وان نە ہاتیہ دیتن، و یی ژ مە بمینیت
ساخ ئەو دی ل سەر سەرین ہەوہ بن).⁽¹⁾

(1) صحیح البخاری 3159.

و ئەف گۆتئا هە یا هەقالی پێغه مبه‌ری - رازیبونا خودی ل سەر هەمیان بت- بۆ مه جوداهییی دناقبه‌را هەردوو دەمان دا دکەت دەمی جاهلییه‌تی و ئەوا ئەو تیدا و پشتی هاتنا ئیسلامی. هەروه‌کی ئیک ژ تابعیان ژ جابری کوری سه‌موره‌ی - رازیبونا خودی لی بیت- پرسیارکری: (تو دگەل پێغه مبه‌ری ﷺ د روینشتی؟ جابری به‌رسف دا: به‌لی، دەما مه‌ نقیژا سپیدی دکر پێغه مبه‌ر ﷺ دا ل جهی خو روینیت، و دا سه‌حابی به‌حسا جاهلییه‌تی کەن، دا هەمی کەنه کەنی و پێغه مبه‌ر ﷺ دا گرڤتیت)⁽¹⁾ ئانکو وان ب کارین خو یین به‌ری هاتنا ئیسلامی دکره کەنی هندی ئەو د بی سه‌روبه‌ر بوون.

هەروه‌سان ژ وان بابەتین کو بۆ مه‌ بهایی وی دەمی دیار دکەت کو ئەم دویف چوونی بۆ بکه‌ین و تیدا شاره‌زا بین ئەوه: ئەم به‌ری خو بدەینه په‌رتووکا خودی ﷺ (قورئانی) و ژ وان زانین و وان پیزانینین تیدا هاتینه دیار کرن ژ کار و رویدانین پێغه مبه‌ر و ملله‌تین بوری، و پاش به‌ری خو بدەینه ره‌وشا هەمی وان عه‌ره‌بین

(1) صحیح مسلم 2322.

بهري پيغه مبهرينبيا پيغه مبهري ﷺ د ژيان، ئهري د شيانين وان
دا بوويه ئه و پهرتوكه كا هوسا دروست بكنه؟ د شيانين واندا
هه بويه ئه و زائينه كا وهكي يا قورئانئ ژ ئه حكام و شريعه تي
دروست بكنه د وي رهوشا ئه و تيدا؟ ئه گهر ئه م لي بزقرين و
پيداچوونئ تيدا بكهين كا ئايا ئه گهر هات و هه مي زانا و
پيشه و اييت عه ره بان بين وي ده مي كوم ببان دا د شيانين واندا
هه بيت ئه و پهرتوكه كا هوسا دروست بكنه؟

چهند تو د رهوشا عه ره بين وي ده مي دا زانا ببي دي پتر بو ته
ديار بت كو دا يا موسته حيل بت ئه و شيا بان پهرتوكه كا هوسا
دروست بكنه، و ئه هه به سي ته يه باوه ريا ته ب ربوبيه تا خودئ
د قورئانئ دا موكم تر لي بهييت. ئه گهر ئه م ل قورئانئ بزقرين دي
بينى خودئ ﷺ د پتر ژ ئايه ته كي دا ئاماژه يا ب قئ رامانئ داي،
بو نمونه: د ئيك ژوان دا ده ما دبيژيت: {تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ
نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ
هَذَا...} [سورة هود: 49] ئانكو: ئه و سه ره اتيا هه يا مه بو
ته هه گيراى ژ به حسي نووحي و ملله تي وي - ئه ي پيغه مبه ر- ژ

وان دهنگوباسيڻ بوري يڏين نه بهرچاڻن، ٺهه ٻو ته ب وهحي
دهنڀرين، نه ته ونه ملهه تي ته بهري ٿي چهندي ٺهه نه دزاني.

خو زاناکرن د سهردهمي جاهلييه تي دا نه ب تني ٻو
تيگه هشتنه کا تمامتره ٻو دهقن قورئاني، بهلکو گهلهک جارن
دبيته هاريکار د تيگه هشتنه فهرموده يان دا، ٺهه فهرموده يه يا
بوييه جهي هندي راقه کرنين جودا ٻو بهينه دان، ٻو نمونه:
بيغه مبهري ﷺ د گوتنه کا خو دا دبيڙيت: **”مري دهيته عهزاب دان
ب گريبا ٺههلي وي ٻو وي“**.⁽¹⁾ ٺهه ٺيک ڙ وان فهرموده يانه يڏين
بوينه جهي نه ٺيکيبي د شروقه ييا سه حابييان دا، هندهک ڙ وان
گوت ٺهه ف گوتنه ب شيوهه کي دروست نه هاتييه گوهلييون و ٺهه
يا هه ٺدڙه دگه ل گوتنه خودي دهه دبيڙيت: **{وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ
أُخْرَى...}** [سورة فاطر: 18] ٺانکو: ونه فسه کا گونه هکار
گونه ها نه فسه کا دي هل ناگرت. و ههنده کين دي ٺهه و يا ل سه
شيوهه کي دي ٺهه گوههستي و شروقه کري و هتد.

(1) صحيح البخاري 1292.

بهلی ئیک ژ وان شروقه یین قی فەر مووده یی و پترین زانا ل سهر
ئیک دهنگ بوین ئەوه، ئەف گۆتئا پیغه مبهری و ئەگه ری وئ بو
ئیک ژ کارین جاهلییه تی دزقرینن، مریین کافر و موشرکان بهری
بمرن وه صیه ت دکر کو ئەهلی وان ل سهر مرئا وان بکه نه گری،
هه تا دهیته فه گوهاستن کو گه له ک جاران دا ئەو چه ندین مالکین
هوزانا ل سهر هندی دروست کهن کو ئەهلی وان بو بکه نه گری
پشتی ئەو دمرن. ئانکو ل قیره دیار دبیت مهره م ژ گۆتئا
پیغه مبهری ﷺ ئەوه دی ئەو مری هیته سزادان یی گریبا مروقیین
وی گریدان ب وه صیه تا مری فه هه بیت.

و گۆتئا خو ل سهر قی بابته تی ئەم دی ل قیره راوستینین دا ل
سهر خوانده قانی خو دریز نه کهین، هیقییا من ژ خودایی مه زن
ئەوه یا مه مهره م پی د قان چند په رین کیم مه گه هاندبیته
هه وه⁽¹⁾.

(1) بو به ره فه فکرا قی نامیلکی مه مفا ژ زنجیرا (السیره النبویه للمصلحین) وه رگرتیه.

والحمد لله رب العالمين
وصلى الله وسلم على نبينا محمد
وعلى آله وصحبه أجمعين

مزگفت

www.mzgaft.com

صَلَّى لَنَا عَلَيَّ وَسَلَّمَ

مزگفت

www.mzgaft.com